

نظر مشابه ملک الشعراءى کتابخانه کنگره امریکا و فردوسى درباره شعر

در شبکه جهانی اینترنت به مصاحبه بیل کالینز (Billy Collins) ملک الشعراء سال ۲۰۰۱ کتابخانه کنگره امریکا با خانم گریس کاوالیری (Grace Cavalieri) که خود نیز شاعر و نویسنده است گوش می کردم.

در این جا قبل از پرداختن به اصل مطلب شاید بی جا نباشد مختصری درباره منصب ملک الشعراءى (poet laureate) در امریکا توضیحی بدهم. وظیفه اصلی ملک الشعراء کتابخانه کنگره که در واقع در مقام ملک الشعراءى امریکا خدمت می کند، بالا بردن آگاهی عمومی در زمینه لذت بردن بیشتر در خواندن و سرودن شعر و تشویق و رواج شعر و شاعری است.

ملک الشعراء برای مدت یک سال از طرف رئیس کتابخانه کنگره انتخاب می شود و از ماه مه تا اکتبر سال بعد این سمت را عهده دار است. در تاریخ ملک الشعراءى امریکا فقط چند تن برای دو یا سه دوره پشت سر هم و یا با فاصله به این سمت انتخاب شده اند.^۲ رئیس کتابخانه کنگره برای انتخاب ملک الشعراءى جدید با افرادی که قبلاً این سمت را عهده دار بوده اند، ملک الشعراء حاضر، و همچنین منتقدان سرشناس شعر مشورت می کند. برای این سمت از آغاز یعنی سال ۱۹۳۷ تا کنون دو عنوان وجود داشته است: از سال ۱۹۳۷ تا ۱۹۸۶ عنوان این سمت، «مشاور امور شعر و شاعری کتابخانه امریکا» بود، ولی از سال ۱۹۸۶ به بعد عنوان آن به ملک الشعراءى کتابخانه کنگره تغییر کرده است. این تغییر عنوان در سال ۱۹۸۵ به تصویب کنگره امریکا رسیده است.

حقوق سالانه ملک الشعراء سی و پنج هزار دلار است که از طریق هدیه آقای آرچر ام هانتینگتون (Archer M. Huntington) به کتابخانه تأمین می شود. کتابخانه وظائف این سمت را در حداقل تعیین می کند تا ملک الشعراء قادر باشد در دوران تصدی اش با حداکثر آزادی به پیشبرد پروژه مخصوص خود بپردازد. از وظائف ملک الشعراء برگزاری یک سخنرانی سالانه است که در آن به خواندن اشعار خویش می پردازد. دیگر این که در جلسات شعر خوانی سالانه کتابخانه کنگره که نه تنها در منطقه واشنگتن بلکه در سراسر آمریکا از قدیمی ترین جلسات شعر خوانی ست به معرفی شاعران برگزار کننده بپردازد. تشکیل این قبیل جلسات: شعر خوانی، نثر خوانی، سخنرانی، سمپوزیوم که گهگاه شامل نمایش نیز می شود، از سال ۱۹۸۰ آغاز شده است.

نتیجه کوشش ملک الشعراء های کتابخانه کنگره از بدو پیدایش تا کنون، دعوت بیش از دو هزار شاعر و نویسنده به کتابخانه کنگره بوده است برای ضبط آثارشان بر روی نوار که بخش مهمی از آرشیو کتابخانه کنگره را تشکیل می دهد.

هریک از این ملک الشعراء سعی می کنند به سبک خاص خود به رواج شعر و شاعری کمک کنند و به این منظور پروژه خاصی انتخاب می کنند. چنان که جوزف برادسکی (Joseph Brodsky) مبدع نصب شعر در مکانهای عمومی نظیر فرودگاهها، سوپرمارکت ها و اطراف هتل ها بود. ماکسین کومین (Maxine Cumin) یک رشته آموزش شعر برای بانوان ایجاد کرد. گندولین بروکس (Gwendolyn Brooks) سعی کرد که شاگردان مدارس ابتدایی را به سرودن شعر تشویق کند. سعی ریتا داو (Rita Dave) بر ترغیب نویسندگان بود در تحقیق و مطالعه و نگارش پراکندگی آفریقائیان از دیدگاه هنرمندان آن سرزمین. او همچنین از شعر و موسیقی جاز کودکان در جلسات شعر خوانی پشتیبانی کرد. رابرت هاس (Robert Haas) کنفرانس واترشد (Watershed) را ترتیب داد و کوشش نمود داستان نویسان معروف، شاعران، و قصه گوینان را گرد هم آورد تا درباره نحوه نویسندگی درباره طبیعت بحث و گفتگو نمایند. این فکر و ایده هنوز هم به صورت مسابقه شعر و شاعری در بین شاگردان مدارس ابتدایی و متوسطه تحت عنوان «رود کلمات» (River of Words) ادامه دارد. پروژه رابرت پینسکی (Robert Pinskey) درباره محبوبترین شعر، انرژی جدیدی در بین شعر دوستان و شعر شناسان در سراسر آمریکا به وجود آورد. افرادی که در این پروژه شرکت کرده و انتخاب شده بودند توانستند شعر محبوب خود را که نقشی اساسی در طرز تفکر و حتی نحوه زندگی آنها ایجاد کرده بود بخوانند تا از طریق ضبط ویدیویی و صدایی در تلویزیون عمومی (Public

(Television (PBS) به تماشای عموم گذارده شود. و بالاخره پروژه بیلی کالینز، ملک الشعرای حاضر («۱۸۰ شعر») نام دارد و آن به این ترتیب است که در سال تحصیلی، هر روز یکی از ۱۸۰ شعر انتخابی او برای دانش آموزان در بلندگوی مدارس خوانده می شود تا آنها را با شعر و زبان شعری آشنا تر کند.

علاوه بر آنچه که درباره ملک الشعرای کتابخانه کنگره گفته شد هر یک از پنجاه استان امریکا نیز ملک الشعرای خود را دارند که معمولاً توسط استاندار آن استان تعیین می شوند.

همان طوری که اشاره شد وظیفه هر یک از ملک الشعراها بالا بردن ارزش و رواج بیشتر شعر و شاعری در بین مردم امریکاست و خوشبختانه برخلاف ملک الشعراهای قدیم ایران، در این جا ملک الشعراها نیازی به این ندارند که نه کرسی فلک را زیر پا بگذارد تا بر رکاب رئیس جمهوری امریکا یا رئیس کتابخانه کنگره بوسه بزنند.

برگردم به اصل مطلب: در این مصاحبه که به مدت یک ساعت به طول انجامید خانم کاوالیری سؤالیهای مختلفی مطرح کرد و آقای کالینز ضمن پاسخ به آنها، در طول مصاحبه به دفعات اشعاری کوتاه و بلند از سروده های خویش را خواند. در اواخر مصاحبه، مصاحبه گر در مورد همسر شاعر که طراح مبل و اثاثیه منزل و همچنین معمار و آرشیتکت هم هست سؤال کرد و اضافه نمود که به نظر او بیلی کالینز و همسرش زوجی مکمل هم به نظر می آیند.

بیلی کالینز ضمن تأیید این نظر، اضافه کرد که همسرش از مسائل واقعی و ملموس آگاهی دارد نظیر سنگ و آهک، و مراقب است که سقف خانه بر سر آنها خراب نشود، در حالی که او بیشتر به مسائل معنوی زندگی می پردازد و اعتراف می کند که در حقیقت با همسرش نوعی رقابت احساس می کند، زیرا خانه ها و بناهایی را که او با کلمات می سازد به مراتب طولانی تر از خانه های از سنگ و آجر ساخته شده همسرش عمر خواهند کرد. در حالی که بناهای همسرش خراب خواهند شد، آیندگان اشعار او را خواهند خواند و با خود زمزمه خواهند کرد.

با شنیدن این سخنان ذهنم متوجه شاعر طوس، حکیم ابوالقاسم فردوسی در هزار سال پیش شد. فردوسی را مجسم کردم که درباره شاهنامه اثر پر ارج خود می گوید:

| | |
|-------------------------------|------------------------------|
| بناهای آباد گسردد خراب | ز باران و از تابش آفتاب |
| پی افکندم از نظم کاخی بلند | که از باد و باران نیابد گزند |
| نمیرم از این پس که من زنده ام | که تخم سخن را پراکنده ام |

به شگفت آمدم که چگونه دو شاعر با هزار و اندی سال فاصله زمانی و هزارها کیلومتر فاصله مکانی چنین همسان فکر می کنند. ابتدا فکر کردم نکند که همسر حکیم طوس نیز معمار بوده باشد!! بعد متوجه شدم که از این قیاس خلقی به خنده خواهند آمد! سپس به یاد جمله ای از بیلی کالینز افتادم که در اول مصاحبه اش گفته بود: شعر تاریخ احساسات بشری ست. و اگر چنین باشد پس نباید همفکری، همگون اندیشیدن، و همسان نتیجه گرفتن این دو شاعر عجیب بنماید زیرا احساسات بشر از آغاز خاقت تا کنون تفاوت چندانی نکرده است.

مرکز آموزش زبان، دانشگاه جان هابکینز

یادداشتها:

۱- بیلی کالینز شاعر معاصر آمریکایی سی سال است که به عنوان استاد زبان و ادبیات انگلیسی در کالج له من (Lehman) دانشگاه شهر نیویورک به تدریس اشتغال دارد. از کتابهای اوست: «بیک نیک، رعد و برق» (۱۹۹۸) «هنر غرق شدن» (۱۹۹۵)؛ «پرسشهایی درباره فرشتگان» (۱۹۹۱). وی در سال ۲۰۰۱ به عنوان ملک الشعراء کتابخانه کنگره آمریکا انتخاب شد.

۲- Rita Dove، دو دوره: ۱۹۹۳-۱۹۹۵.

Robert Haas، دو دوره: ۱۹۹۵-۱۹۹۷.

Robert Pinsky، سه دوره: ۱۹۹۷-۲۰۰۰.

۳- این مصاحبه را می توان در وب سایت On line Courtland Review, spring 2002 یافت و آدرس الکترونیکی آن از این قرار است:

<http://www.courtlandreview.com/features/02/04/index.html?home>

علاقه مندان به مطالعه بیشتر درباره عنوان ملک الشعراء می توانند به کتاب زیر مراجعه نمایند:

Poetry's Catbird Seat: the Consultantship in Poetry in the English Language at the Library of Congress, 1937-1987, by William McGuire. Washington: Library of Congress, 1988.